

SPORTNI JAMIYATDA YOSHLARNI TARBIYALASHDAGI O'RNI

Xasanov Dilmurod Xolmurod o'g'li

O'zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti

O'zbekiston, Chirchiq shahri

+998(90) 946-62-90

E-mail: dxasanov65@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada sportning jamiyatdagi ahamiyati va yoshlarni sportga jalb etishning dolzarb muammolari tahlil etilgan. Muallif tomonidan sport jamiyatda nafaqat natijaga erishishda, balki ijtimoiy va tarbiyaviy ahamiyati bilan ham muhimligi ochib berilgan.

Kalit so'zlar. Sport, jamiyatdagi o'rni, tarbiya, rivojlantirish, vosita.

Abstract. This article analyzes the importance of sports in society and current problems of attracting young people to sports. The author revealed the importance of sports in the society not only for achieving results, but also for its social and educational significance.

Keywords. Sport, place in society, education, development, tool.

Hozirgi davrda sport insonlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Uni aholining barcha qatlamlarida bolalar, yoshlar, ayollar, qariyalar va jamiyatning boshqa qatlamlariga keng targ'ib qilish masalasi tobora takomillashib bormoqda. Insonlar sportdan salomatliklarini mustahkamlash, chiniqtirish, jismoniy qobiliyatlarini rivojlantirish, hamda bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tkazish maqsadida foydalanmoqdalar. Shu bilan birga hozirgi vaqtga kelib, sport mamlakatlar, davlatlar nufuzini oshirish, ularning xalqaro maydondagi darajasini oshirishda ham muhim ahamiyatlidir. Mamlakat sportchilari tomonidan xalqaro maydonlarda qo'lga kiritilayotgan har bir g'alaba tom ma'noda mazkur mamlakatning xalqaro maydondagi g'alabasidir.

Ko'pgina olimlar sportning yoshlar tarbiyasidagi o'rni, uning ahamiyati va sportni yoshlar orasida yanada keng targ'ib qilishga doir fikrlarni har tomonlama yoritib berganlar. Unga ko'ra jismoniy tarbiya bilan aqliy tarbiya bir-biri bilan uzviy bog'liqdir.

Sport qisqa ma'noda, shaxsiy musobaqalashish, raqobatlashish degan mazmuni anglatadi. Yuqori natijalarga erishishga yo'naltirilgan faoliyat turi hisoblanadi. Uning mohiyati shundaki, bunda ma'lum tartiblashtirilgan va qoidalarga solingan jismoniy harakatlar bilan maqsadli shug'ullaniladi, musobaqalarda ishtirok etiladi va ma'lum natijalar qo'lga kiritiladi.

Sportning yana bir ahamiyatli jihati shundaki, bunda shug'ullanuvchining vaqti mazmunli o'tadi. Turli maqsadda organizmni chiniqtirish, natijaga erishish sport bilan shug'ullanganda mashg'ulot jarayonida va mashg'ulotlardan so'ng ham shug'ullanuvchilarning vaqtlari bekorga sarflanmasligi aniqlangan. Turli toifadagi shug'ullanuvchilarning bu boradagi fikrlari bunga isbotdir. Barcha holatda ham shug'ullanuvchilar mashg'ulot va mashg'ulotlardan keyin vaqtlarini tejashlari, aniq rejalashtirilgan kun tartibi asosida faoliyat olib borishlarini aytib o'tganlar.

Mashg‘ulotlardan so‘ng asosiy vaqtlarini dam olish, turli kitoblar o‘qish bilan o‘tkazishlari bildirilgan.

Hozirgi kunda zamonaviy sport mashg‘ulotlari modeli hamda sport nazariyasi va amaliyoti tajribasida shug‘ullanuvchilarni irodaliy, qo‘rqmas, qat’iyatli, jasur, mard qilib tarbiyalash masalasi alohida ko‘rsatib o‘tilgan. Sport bilan shug‘ullanish jarayonida shaxsiy axloqiy xususiyatlarni tarbiyalash, axloq me‘yorlari doirasida kamol topish masalalari mashg‘ulotlar jarayonining tarkibiy qismi sifatida o‘z aksini topadi. Murabbiylar, sport mutaxassislari mashg‘ulotlar jarayonida shug‘ullanuvchilarning axloqiy sifatlarini tarbiyalash ishlarini ham olib boradilar.

Sport mashg‘ulotlarida ta’lim, tarbiya va sog‘lomlashtirish vazifalari hal qilinadi. O‘zaro munosabatlarni to‘g‘ri yo‘lga qo‘yish, shug‘ullanish tartib-qoidalarini hurmat qilish, murabbiyning topshiriqlarini bajarish kabilar mashg‘ulot jarayonida o‘ziga xos ahamiyatga ega. Jamoani hurmat qilish, murabbiy va jamoa rahbari tomonidan berilgan vazifalarni to‘liq amalga oshirish masalalari mashg‘ulotlar jarayonida sportchi tomonidan o‘zlashtiriladi, bu boradagi ko‘nikma va malakalar takomillashtirilib boriladi.

Xulosa. Olingan ma’lumotlarni umumlashtirgan holda aniq bir xulosaga kelish mumkin. Demak, sport yoshlar tarbiyasida va mamlakatning ijtimoiy hayotida, uning dunyo hamjamiyatida tutgan o‘rnini, nufuzini oshirishda katta ahamiyatga ega. Agar mamlakatda sport bilan shug‘ullanuvchilar soni tobora ortib borsa, aholining ommaviy salomatlik darajasi ham yuksalib borishi kuzatiladi. O‘z-o‘zidan sport sohasida xalqaro maydonlarda erishilayotgan natijalar salmog‘i yuqori ko‘tarilib boradi. Bu mamlakatda yashaydigan insonlarning har tomonlama sog‘lom va barkamol bo‘lishini ta’minlaydi deganidir. Shunday ekan, yoshlarni sportga jalb qilish zarurati tug‘iladi.

Hozirda dunyoda turli salbiy illatlar tobora kengayib, tomir otib bormoqda. Bunday holatlarning yuzaga kelayotganligiga sabab irodaning zaifligi, yoshlarning bo‘sh vaqtini samarali tashkil qilinmaganligi bilan izohlash mumkin. Mazkur illatlarga qarshi kurashishning eng maqbul vositalaridan biri sport ekanligini takror va takror aytib o‘tamiz. Yoshlarni sportga jalb qilishning zarurati kattadir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Axmedov.F.K., Utaev Z.M. “Sport - ijtimoiy-pedagogik omil sifatida” “ZAMONAVIY TA’LIM-TARBIYA TIZIMIDA JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUAMMOLARI” Respublika ilmiy-amaliy anjumani toplami 25-26 sentyabr 2020 yil 25-bet.

2. Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning mintaqaviy, pedagogik-psixologik, tibbiy-biologik muammolari. Oliy ta’lim muassasalari professor-o‘qituvchilari ilmiy-uslubiy maqolalar to‘plami. Jizzax-Toshkent 2009 y.

3. Xasanov, D. (2021). BOSHLANG ‘ICH SINF O ‘QUVCHILARIDA JISMONIY TARBIYA BO ‘YICHA UZLUKSIZ TA’LIMNING AHAMIYATI. «*ENGIL ATLETIKA SPORT TURLARINI RIVOJLANTIRISH VA SPORT MASHG‘ULOTLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI*» XALQARO ILMIIY-AMALIY ANJUMANI.

4. Xasanov, D. (2020). INSONLAR HAYOTIDA JISMONIY TARBIYANING AHAMIYATI VA ROLI. *“O‘zbekistonda jismoniy tarbiya va sport sohasi menejerlarining kasbiy kompetentligini oshirish yo‘llari”*.